

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Филологиялық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3528

№ 1 (2021)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
ТОРАЙГЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия

выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

О постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ30VPY00029268

выдано

Министерством информации и общественного развития
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области лингвистики, и языкознания

Подписной индекс – 76132

<https://doi.org/10.48081/MPRM4825>

Бас редакторы – главный редактор

Жусупов Н. К.

д.ф.н., профессор

Заместитель главного редактора

Анессова А. Ж., *доктор PhD*

Ответственный секретарь

Уайханова М. А., *доктор PhD*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Дементьев В. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Еспенбетов А. С., *д.ф.н., профессор*

Трушев А. К., *д.ф.н., профессор*

Маслова В. А., *д.ф.н., профессор (Белоруссия)*

Пименова М. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Баратова М. Н., *д.ф.н., профессор*

Аймухамбет Ж. А., *д.ф.н., профессор*

Шапауов Ә. Қ., *к.ф.н., профессор*

Шокубаева З. Ж., *технический редактор*

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

***Ш. А. Акимбекова, А. М. Байкулова, Б. Молдағали**

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

ШЕТТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДЕ ПӘН МЕН ТІЛДІ КІРІКТІРІП ОҚЫТУДАҒЫ ӘДІСТЕР

Мақалада шеттілдік білім беруде пән мен тілді кіріктіріп оқытуда қолданылатын әдістер қарастырылған. Пән мен тілді кіріктіріп оқыту тілді тіл аралық және мәдениет аралық қарым-қатынас құралы ретінде ғана емес, кәсіби бағытталған тіл ретінде меңгеруде маңызды зор болып отыр. Бұл білім алушының халықаралық жобаларға қатысуын қалыптастырып, кеңейтуге, шетелдік әріптестермен ғылыми байланыстар жасап, оларды нығайтуға, шетел тілдеріндегі ақпарат көздеріне қол жеткізіп қана қоймай, оларды еркін пайдалана алатындай жағдайға қол жеткізулеріне мүмкіндік береді. Сонымен қатар, пән мен тілді кіріктіріп оқыту сабағында оқушы алынған ақпаратты талдап, бағалайды, сыни тұрғыдан ойлауды қолданады. Сондай-ақ пән мен тілді кіріктіріп оқытудың көптеген сабақтары студенттерді әртүрлі мәдениеттерге баулуға, сонымен қатар мәдени аралық дағдыларды дамытуға арналған. Пән мен тілді кіріктіріп оқыту әдістемесі білім алушылардың бойында тұлғааралық дағдыларды, мәдени хабардарлықты қалыптастыруға, тілдік және коммуникативтік құзыреттіліктерді арттыруға ықпал етеді және де әдістемені қолдана отырып ағылшын тілінде оқыту мета-тақырыптық қарым-қатынасты қамтамасыз етеді және практикалық нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді, атап айтқанда мәдениетті, интернационализацияны, тілдік құзіреттілікті, оқуға дайындығын дамытып қана қоймай, жаңа білімді өмірде қолдана білуге және сәйкесінше өмірге деген ынтасын арттыруға, назар аударуға мүмкіндік береді.

Кілтті сөздер: шеттілдік білім беру, пән, тіл, кіріктіріп оқыту, CLIL, коммуникация, таным, мәдениет.

Кіріспе

Елбасының «100 нақты қадам» Ұлт жоспары аясындағы 79-қадам білім реформасына қарасты айтылған – «Білім беру жүйесінде – жоғары сыныптар

мен ЖОО-ларда ағылшын тілінде оқытуға кезең-кезеңмен көшу» демекші қазіргі таңда көптілді меңгерген оқушы – туған елінің игілігі жолында қызмет атқаруда болашағын бағдарлап алуы тиіс. Ол заманауи әлемдік үдерістерге жауап бере алатын, рухани дүниесі бай, мәдениетін, тілін, дінін құрметтейтін, бәсекеге қабілетті, көп тілді меңгерген тұлға болып қалыптасуы керек [1].

Демек, білім беру жүйесінде болып жатқан түбегейлі өзгерістер оқыту үдерісін озық технологиялармен қамтып жетілдіруді талап етеді. Осы тұрғыда оқытудың жаңа технологияларын жете меңгеріп, оны оқушылардың психологиялық жас ерекшеліктеріне орай орынды қолданудың мәні ерекше. Жаңа технологияны жетік меңгеру, сонымен қатар мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген адами қабілетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үдерісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі.

Зерттеудің нысаны: пән мен тілді кіріктіріп оқытудағы әдістер

Зерттеудің пәні: пән мен тілді кіріктіріп оқыту

Мақсаты: шетел тілін оқытуда пән мен тілді кіріктіріп оқытудағы әдістердің тиімділігін көрсету

Міндеттері:

- пән мен тілді кіріктіріп оқытуға шолу;
- пән мен тілді кіріктіріп оқытудағы әдістерді талдау;
- ағылшын тілін оқытудағы пән мен тілді кіріктіріп оқытудағы әдістерді анықтау.

Зерттеудің әдістері мен нәтижесі

Көптілді білім беруде педагогтарды даярлаудың шетелдік тәжірибесін зерделей отырып, көптілділікті іске асырудың бастапқы кезеңінде пән мен тілді кіріктіріп оқытуды (Content and Language Integrated Learning) енгізу ұсынылады. Бұл – оқытудың ең озық әдістемесін, сондай-ақ озық мультимедиялық оқыту, бағдарламалық қамтамасыз етуді және жаңа педагогикалық ресурстарды қамтитын шет тілін кешенді оқытудың кіріктірілген жүйесі. Басты мақсаты оқытушылар мен студенттерге оқу үдерісінде аса маңызды нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік беретін қазіргі заманғы оқу материалдарының, технологиялардың кең ауқымын ұсыну болып табылады [2].

Пән мен тілді кіріктіріп оқыту (Content and Language Integrated Learning) Финляндия, Венгрия, Литва, Эстония сияқты Еуропа елдерінің әртүрлі мектептері қолданылып келді. Әдістің бір артықшылығы – оның ешқандай шектеулері жоқ, ол тілдік дағдылар мен пәндік білімдерін жетілдіреді, студенттерге мәдениаралық білімдерін дамытуға мүмкіндік береді. Бұл сонымен қатар оқытудың инновациялық стратегияларын қолдануға көмектеседі және студенттер арасында пәндер мен шетел тілін үйренуге деген ынтаны арттырады.

Пән мен тілді кіріктіріп оқытуда әртүрлі жұмыс түрлерін, сонымен қатар осы технологияны қолдана отырып сабақты тиімді ұйымдастыруға ықпал ететін кейбір оқыту әдістерін қарастырамыз [3].

Нәтиже. Ағылшын тіліндегі CLIL сабағындағы іс-шараларды ұйымдастырудың алғашқы әдісінің атауы «5 Minute Interview Activity». Әдетте бұл әдіс алғашқы сабақтарда қолданылады, студенттер әлі бір-бірімен жақсы таныс емес. Іс-әрекетті ұйымдастырудың бұл тәсілі сабақта жақсы атмосфера құруға, студенттерді әрі қарай жұмысқа дайындауға мүмкіндік береді. Бұл әдістің мәні мынада: студенттердің әрқайсысы сұрақтарын ағылшын тілінде стикерлерге жазады, олар сыныптастарына немесе тіпті мұғалімге (жұмыс, оқу, отбасы, хобби және т.б. туралы) қоятын сұрақтарын қояды. Барлық сұрақтары бар жапсырмалар қағаз парағына немесе тақтаға ілінеді. Оқушылардың әрқайсысы кезекпен стикер алып, қойылған сұраққа жауап береді. Бұл әдіс студенттерді өздерін еркін ұстауға көмектеседі, тыңдау және сөйлеу дағдыларын дамытады, сонымен қатар зейінді дамытады.

Оқытудың келесі әдісі «ABC dictation» немесе жай диктант деп аталады. Осы әдісті қолдана отырып, қатысушыларға тақтаға сурет салынады және сұрақ қойылады: «Сіз бұл сызбамен не байланыстырасыз?». Барлық қатысушыларға оңай жауап беруге болады, мысалы: «Чарли Чаплин». Әрі қарай, әр топтың қатысушылары А, В, С және D әріптерін бөліп, әр топтан А, В, С және D қатысушыларына бөлінеді, мұғалім Чарли Чаплин туралы мәтіннен екі сөйлем оқиды. Топтарына оралған студенттер естігендерін талқылайды, осы суретшінің өмірінен алынған фактілермен алмасады және мәтін мазмұнындағы тапсырмаларды (сұрақтар немесе жетіспейтін сөздермен, даталармен) орындауға тырысады. Мұғалім кез-келген мәтін мен суретті сабақтың белгілі бір тақырыбына қолдана алады. Бұл тәсіл лексикалық және грамматикалық дағдыларды жетілдіруге мүмкіндік береді, сонымен қатар жақсы таңдалған материалды ескере отырып, оқып жатқан тілдің мәдениетімен таныстырады.

Келесі әдіс «Grab it!» деп аталады. Бұл негізінен топтық жұмыстарға арналған. Оқытушы студенттерге карточкаларды таратады, онда сабақтың белгілі бір тақырыбына бірнеше терминдер жазылады. Барлық карталар үстелге қаратылған. Топтан бір спикер таңдалады және мұғалім оған осы ұғымдарға немесе терминдерге анықтама береді. Спикер анықтамаларды оқиды, ал басқа топ мүшелері сөздерді тауып алады және карточкалар алады. Топ көшбасшысы – шарттарды орындап, көп карта жинаған адам.

Сабақ барысында пәндік кіріктірілген оқыту технологиясы негізінде сәтті қолданылуы мүмкін тағы бір әдіс – «Post it!» деп аталады. Оқушылар топқа бөлінеді. Әр топ үшін жапсырмалар толығымен жабылған парақтар таратылады. Барлық стикерлердің артында ғалымның портреті (немесе сабақ

тақырыбымен байланысты кейбір тақырыптар) тұр. Әр стикерде мұғалімге бір сұрақ беріледі. Топ мүшелерінің әрқайсысы стикерді тандайды, сұрақ оқиды және егер оған жауап бере алса, стикерді жыртып тастайды, осылайша жасырын суреттің бір бөлігін ашады. Бұл портрет толық ашылғанша жалғасады. Барлық сұрақтарға жауап беріп, портретті жылдам ашатын топ жеңіске жетеді. Жоғарыда айтылғандай, портреттің орнына сіз өзіңіздің пәніңізге сәйкес келетін нәрсені қолдана аласыз, физикада бұл формула, тарихта ол тарихи оқиға болуы мүмкін және т.б.

«Question loop» немесе сұрақ шеңбері әдісі әсіресе сәтті қолданылады. Барлық студенттерге қағаз парақтары таратылады. Парақтың бір жағында – тақырып бойынша сұрақ, екінші жағында - басқа сұраққа жауап. Сұрақты оқыған адам алдымен циклды бастайды. Барлық қалған жапырақтары жауаптармен реттелген. Осылайша, қатысушылардың бірі дұрыс жауап жазылған парақты алып, оны аударып, келесі сұрақты оқиды. Бұл студенттер барлық сұрақтарға жауап бергенше жалғасады [4].

«True-False dictation» – бұл CLIL сабағында қолдануға болатын тағы бір әдіс. Мұғалім тақырып бойынша бірнеше сөйлем оқиды. Егер сөйлем «дұрыс» болса, онда студенттер сөйлемді ана тілінде жазады, егер сөйлем «дұрыс емес» болса, онда студенттер сөйлемдегі қатені түзетеді (мазмұны бойынша) және оны шетел тілінде жазып алады. Қателерді түзету кезінде мұғалім кеңестер бере алады (scaffolding), мысалы, егер сіз сөзді түзету қажет болса, жетіспейтін әріптер түрінде түсінік береді.

CLIL сабағында «Placemat» атты сабақты ұйымдастырудың келесі әдісін қарастырамыз. Іс-әрекетті ұйымдастырудың бұл түрінде топтық жұмыс әдісін қолдану көзделеді, топтардың әрқайсысына 4 адамнан келеді. Қағаз парақтары таратылады, ортасында тақырып жазылады. Әр қатысушы өз парағындағы берілген тақырып бойынша өз пікірін жазады. Содан кейін оқушылар қағазды айналдыра бастайды, осылайша әрқайсысы топтың басқа мүшесінің пікірін оқи алады. Сынып жетекшісінің әр пікірі бойынша келесі қатысушы өз пікірлерін немесе толықтыруларын жазады. Осылайша, төрт пікірдің әрқайсысы бойынша топтың келесі 3 мүшесінен толықтырулар болуы керек.

Ең қызықты тәсілдердің бірі – «Balloon Debate» немесе шарлар пікірсайысы. Мұғалім оқушыларды төрт топқа бөліп, әр топқа 4 ғалымның (сабақ тақырыбы бойынша) есімдерін береді. Бұл топ қай ғалымның ғылымға айтарлықтай үлес қосқанын талқылайды. Содан кейін бұл ғалымның аты шарда жазылған. Спикер өзінің ғалымын топтың алдында дәлелдер келтіре отырып қорғайды, (бұл үшін мұғалім топқа қосымша карточкаларды сөздері мен өрнектері арқылы бере алады). Өз дәлелдерін дәлірек келтірген топ жеңіске жетеді [5].

Шеттілдік білім беру үрдісінде пән мен тілді кіріктіріп оқыту технологиясын қолдану өзекті мәселелердің бірі болып саналады. Жоғарыда

аталған әдістерді пән мен тілді кіріктіріп оқытуда қолдану мета-тақырыптық қарым-қатынасты қамтамасыз етеді және практикалық нәтижелерге қол жеткізуге және де мәдениетаралық коммуникация дағдыларын дамытуға, тілдік күзреттілікті қалыптастыруға және тілдік қарым-қатынасты жетілдіруге, шет тілін үйренуге деген ынтаны арттыруға, халықаралық талаптарға сай білім алуға, түлектерге еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуға мүмкіндік береді.

Қорытынды

Шеттілдік білім беруде когнитивті құзыреттілікті қалыптастыруда интегративті тәсілдің маңыздылығы өте зор. Себебі, қазіргі кезде шеттілдік білім беруде шетел тілін меңгерген тұлға шеттілдік қарым қатынаста, шетел тілін басқа пәндермен қатар қолдану арқылы оның ойы мен шығармашылығы ғана дамып қоймай, заман талабына сай білімді білікті тұлға болып қалыптасады.

Пайдаланылған деректер тізімі

1 «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты халыққа арналған Жолдауы. – Қаңтар, 2014. – Астана.

2 **Marsh, D.** CLIL – The European Dimension: Actions, Trends and Foresights Potential. – University of Juvaskyla, Finland, 2011.

3 **Coyle, D., Hood, P., Marsh, D.** CLIL: Content and Language Integrated Learning. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

4 **Выготский, Л. С.** Мышление и речь Глава 6 «Исследования развития научных понятий в детском возрасте». – С. 226–234, 291–295.

5 **Вавилова, Л. Н.** Интегрированный урок: Особенности, подготовка, проведение. // «Образование.Карьера. Общество». – № 3 (54). – 2017. – С. 46–50.

6 [Электронный ресурс]. – [http \(Предметно-языковое интегрированное обучение\).\[2\] – https://infourok.ru\(МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ CLIL. Алметов Н. Ш., ЮКГУ им. М. Ауэзова, 2016\).](http://infourok.ru)

7 **Нуракаева, Л. Т., Шегенова, З. К.** Методические рекомендации учителям по использованию метода предметно-интегрированного обучения (CLIL). – Астана. – 2013. – С.8–10.

8 **Царенкова, В. В., Шпановская, С. И.** К вопросу о лингвистических преимуществах предметно-языкового интегрированного обучения // Труды БГТУ. Серия 5: Политология, философия, история, филология. – 2016. – № 5. – С. 231–234.

9 **Лалетина, Т. А.** Интегрированный подход и использование предметно-языковой интеграции при обучении иностранному языку. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://conf.sfukras.ru/uploads/3_Laletina%20T%5B1%5D.A.pdf.

10 **Linares, A., Morton, T., Whittaker, R.** The roles of language in CLIL. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. – 343 p.

References

1 «Qazaqstan joly-2050: Bir maksat, bir mudde, bir bolashak» atty halykka joldaу [Address to the people «Kazakhstan’s way – 2050: common goal, common interests, Common Future»]. – Astana, January, 2014.

2 **Marsh, D.** CLIL – The European Dimension : Actions, Trends and Foresights Potential. – University of Juvaskyla, Finland, 2011.

3 **Coyle, D., Hood, P., Marsh, D.** CLIL : Content and Language Integrated Learning. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

4 **Vygotsky, L. S.** Myshlenie I rech. Glava 6 «Issledovanie razvitiya nauchnyh ponyatii v detskom vozraste» [Vygotsky L. S. Thinking and speech Chapter 6 «Research on the development of scientific concepts in childhood»]. – P. 226–234, 291–295.

5 **Vavilova, L. N.** Integrirovannyi urok: Osobennosti, podgotovka, providenie. 46–50 str. «Obrazovanie. Kariera, Obshestvo» [Vavilova L. N. Integrated lesson: Features, preparation, conduct] «Education. Career. Society». – No. 3 (54) 2017. – 46–50 p.

6 [Electronic resource]. – [http \(Predmetno-yazukovoe integrirovannye\)](http://predmetno-yazukovoe-integrirovannye.ru). [2] – <https://infourok.ru> (Metody I priemy CLIL. Almetov N. Sh., UKGU im M. Auezova, 2016).

7 **Nurakaeva, L. T., Shegenova, Z. K.** Metodicheskie rekomendatsii uchiteliam po ispolzivanii metoda predmetno-integrirovannogo obucheniya. [Nurakaeva L. T., Shegenova Z. K. Methodological recommendations for teachers on the use of the method of subject-integrated learning (CLIL)]. – Astana. – 2013. – P. 8–10.

8 **Tsarenkova, V. V., Shpanovskaya, S. I.** K voprosu o lingvisticheskikh preimushestvah pedmetno- yazykovogo integrirovannogo obucheniya [Tsarenkova V. V., Spasovska S. I. To the question of the linguistic advantages of the subject-language integrated learning]. – Proceedings of BSTU. Series 5: Political Science, Philosophy, history, Philology. – 2016. – No. 5. – P. 231–234.

9 **Laletina, T. A.** Integrirovannyi podhod I ispolzovaniye predmetno-yazykovoi integratsii pri obuchenii inostrannomy yazyku. [Laletina, T. A. Integrated approach and the use of subject-language integration in teaching a foreign language]. [Electronic resource]. – Access Mode:http://conf.sfukras.ru/uploads/3_Laletina%20T%5B1%5D.A.pdf.

10 Linares, A., Morton, T., Whittaker, R. The roles of language in CLIL. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. – 343 p.

Материал баспаға 16.03.21 түсті.

Ш. А. Акимбекова, А. М. Байкулова, Б. Молдағали

Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
Республика Казахстан, г. Алматы.

Материал поступил в редакцию 16.03.21.

МЕТОДЫ ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ В ИНОЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАНИИ

В статье рассмотрены методы, используемые при интегрированном обучении предмету и языку в иноязычном образовании. Интегрированное изучение предмета и языка имеет большое значение в овладении языком не только как средством межъязыкового и межкультурного общения, но и как профессионально ориентированным языком. Это позволит формировать и расширять участие учащихся в международных проектах, налаживать и укреплять научные связи с зарубежными партнерами, добиваться не только доступа к источникам информации на иностранных языках, но и свободного их использования. Кроме того, на уроке интегрированного обучения предмету и языку учащийся анализирует и оценивает полученную информацию, использует критическое мышление. Также многие уроки интегрированного обучения предмету и языку призваны приобщить студентов к различным культурам, а также развить межкультурные навыки. Методика интегрированного обучения предмету и языку способствует формированию у обучающихся межличностных навыков, культурной осведомленности, повышению языковой и коммуникативной компетентности, а также обучение на английском языке с применением методики обеспечивает метапредметное общение и позволяет достигать практических результатов, в частности, не только развивать культуру, интернационализацию, языковую компетентность, готовность к обучению, но и применять новые знания в жизни и, соответственно, повышать мотивацию к жизни, привлекать внимание.

Ключевые слова: иноязычное образование, предмет, язык, интегрированное обучение, CLIL, коммуникация, познание, культура.

Sh. A. Akimbekova, A. M. Baikulova, B. Moldagali
Abai Kazakh National Pedagogical University,
Republic of Kazakhstan, Almaty.
Material received on 16.03.21.

INTEGRATED TEACHING METHODS IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

The article touches upon the methods used in the integrated teaching in foreign language education. The integrated study is a great importance in mastering the language not only as a means of cross-linguistic and intercultural communication, but also as a professionally oriented language. This will allow forming and expanding the participation of students in international projects, to establish and strengthen scientific ties with foreign partners, to achieve not only access to sources of information in foreign languages, but also their free use. In addition, in the lesson of integrated learning, the student analyzes and evaluates the information received, uses critical thinking. Many lessons of integrated learning are designed to introduce students to different cultures, as well as to develop cross-cultural skills. The methodology of integrated teaching contributes to the formation of interpersonal skills, cultural awareness, and language and communication competence. As well as teaching in English using the methodology provides meta-subject communication and allows you to achieve practical results, in particular, to not only develop culture, internationalization, and language competence, readiness to learn, but also to apply new knowledge in life and, accordingly, increase motivation for life, attract attention.

Keywords: foreign language education, subject, language, integrated learning, CLIL, communication, cognition, culture.

Теруге 16.03.2021 ж. жіберілді. Басуға 26.03.2021 ж. қол қойылды.
Электронды баспа
1,80 Mb RAM

Шартты баспа табағы 17,0. Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.
Компьютерде беттеген: А. Шукурбаева
Корректор: А. Р. Омарова
Тапсырыс № 3754

Сдано в набор 16.03.2021 г. Подписано в печать 26.03.2021 г.
Электронное издание
1,80 Mb RAM

Усл. печ. л. 17,0. Тираж 300 экз. Цена договорная.
Компьютерная верстка: А. Шукурбаева
Корректор: А. Р. Омарова
Заказ № 3754

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған
Торайғыров университеті
140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы
Торайғыров университеті
140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.
67-36-69
e-mail: kereku@tou.edu.kz
www.vestnik.tou.edu.kz